

FORMA STÁTU – OPAKOVÁNÍ

ZNAKY DEMOKRACIE

BZ102ZK ÚVOD DO STÁTOVĚDY – PODZIM 2018

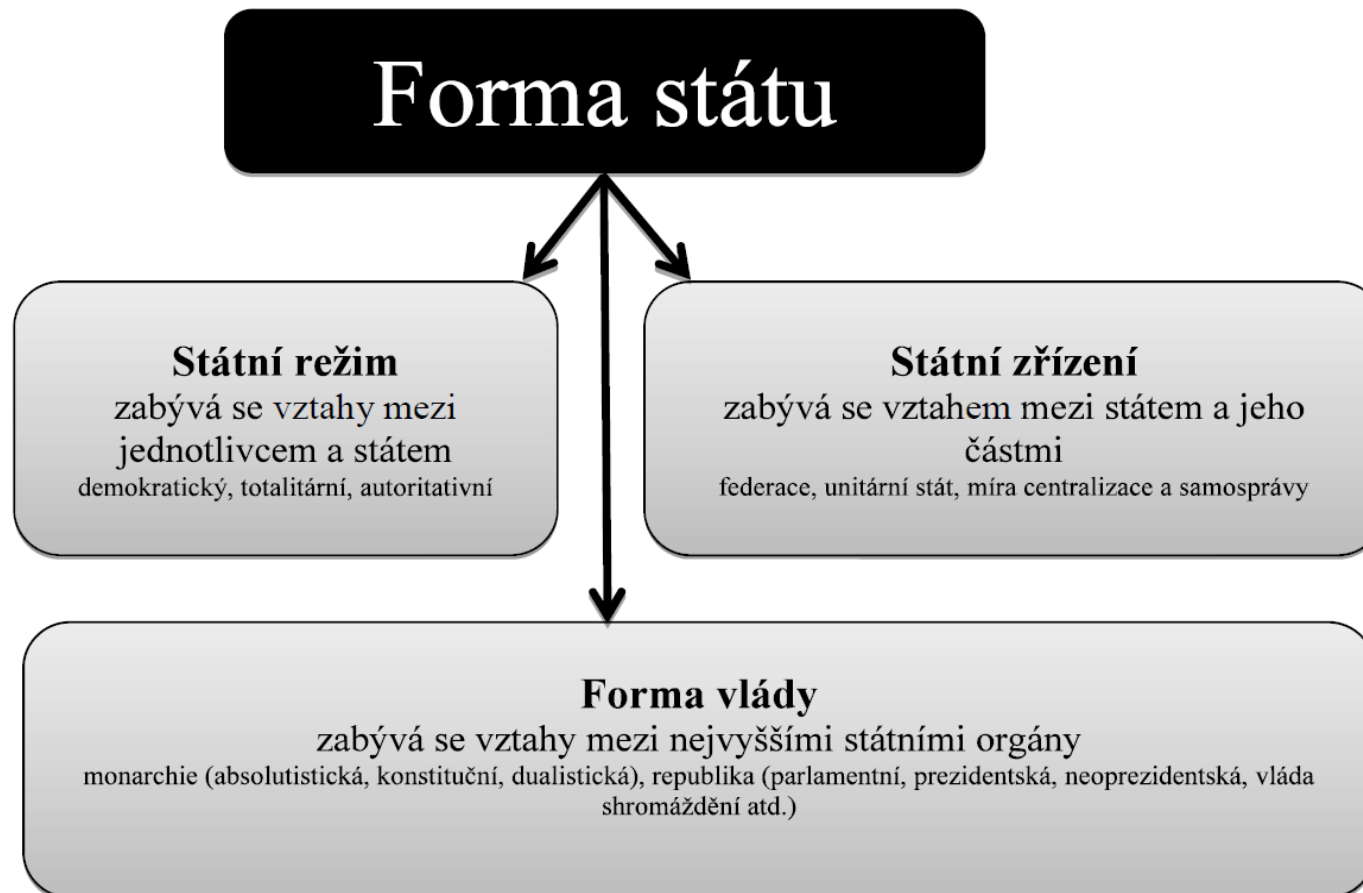
Vojtěch Procházka

STRUKTURA PŘEDNÁŠKY

- ❖ Forma státu – opakování
- ❖ Znaky demokracie (z pohledu státovědy)
- ❖ Jak to souvisí s dělbou moci?

FORMA STÁTU

FORMA STÁTU 1 – FORMA VLÁDY

- Vztah nejvyšších orgánů navzájem
- I. Komu patří moc (kdo je nositelem státní moci?)
 - Jeden – málo – mnoho (aristotelský počet)
 - **Jeden:** vlastník (patrimoniální teorie), ztělesněný bůh, vrchní kněží (teokracie), dědičný panovník, diktátor, vůdce strany...
 - **Málo:** aristokracie, vláda kněží (teokracie), plutokracie, meritokracie (nejzasloužilejší), andro/gynekokracie, etnokracie...
 - **Mnoho:** demokracie (polykracie) – vláda všech dospělých, ochlokracie...
 - Nikdo?

Aristoteles (kolik osob + v čí prospěch vládne)

monarchie, aristokracie, politeia x

tyranie, oligarchie a demokracie

FORMA STÁTU 1 – FORMA VLÁDY

- II. Jak je moc vykonávána
 - Přímá – polopřímá – zastupitelsky
 - Shromáždění, referenda, veto, lidová iniciativa, recall...
- III. Jak se ustavují orgány
 - U zastupitelské formy výkonu vlády
 - Dědičnost, volba, aklamace, jmenování...
- IV. Vztahy mezi těmito orgány = forma vlády v úzkém smyslu
 - Monarchie absolutistická, dualistická, konstituční; republika prezidentská, poloprezidentská, parlamentní
 - Dělení moci – viz druhá přednáška

FORMA STÁTU 2 - STÁTNÍ ZŘÍZENÍ

- Vztah státu a jeho částí
 - Unitární
 - Federativní

FORMA STÁTU 3 - STÁTNÍ REŽIM

- Demokratický – autoritativní – totalitární
 - Jak se stát chová k jednotlivcům (a skupinám)
 - Co mohou jednotlivci vůči státu – podíl na moci

ZNAKY DEMOKRACIE

Znaky demokracie z hlediska státovědy

- pluralita
- vláda většiny
- ochrana menšiny
- vláda na čas
- vyloučení násilné vlády
- konsensus o základních pravidlech a hodnotách
- odpovědnost nositelů veřejných funkcí
- dělba moci
- právo na odpor

ZNAKY DEMOKRACIE

- Znaký navzájem provázány
- Tři pilíře státu
 - demokratický
 - právní stát
 - založený na úctě k lidským právům
- Čl. 1(1) Ústavy
- působí jak proti sobě, tak se navzájem podporují

PLURALITA

- Funguje demokracie v nepluralitní společnosti?
- Demokracie jako diskuse
- Výběr z více možností

VLÁDA VĚTŠINY

○ Proč?

- Většinové rozhodnutí = správné, rozumné?
- Pragmatický pohled – existuje jiné řešení? (Lincoln)
- Etický pohled
 - rozhodnutí přijato v podmínkách svobody a rovnosti, chráněny tyto základní hodnoty existence menšiny

○ Lze jinak?

- Monokratické rozhodování
- Konkordační
- Jednomyslné (právo veta)
- Menšinové (obvykle jen procedurální otázky)
- Proporcionalita
- Náhoda (los)

OCHRANA MENŠINY

- Kdo je menšina?
 - Sociologické
 - Numerické
 - Ústavně-politické
 - Trvalé (strukturální)
 - Proměnlivé – výsledek hlasování

VLÁDA NA ČAS

- Menšina se mění na většinu
- Zabraňuje vládě menšiny, vládě z hrobu
- Brexit
 - referendum z 23. 6. 2016
 - proč (ne)lze opakovat?

VYLOUČENÍ NÁSILNÉ VLÁDY

- Chrání pluralitu
- Úzká souvislost s konsenzem na základních pravidlech a hodnotách

KONSENSUS NA ZÁKLADNÍCH PRAVIDLECH A HODNOTÁCH

- Na čem je shoda?
- Základní práva svobody?
- Lze měnit rozsah konsensu
 - Rozšířit
 - Zúžit

ODPOVĚDNOST NOSITELŮ VEŘEJNÝCH FUNKCÍ

- Nejde o neomezenou vládu
- Dělbá moci
- Politická odpovědnost i právní odpovědnost

DĚLBA MOCI

- Viz další přednáška

PRÁVO NA ODPOR

- Ultima ratio prostředek prosazení odpovědnosti nositelů veřejných funkcí
- Poslední záchranná brzda

- Čl. 23 Listiny

Občané mají právo postavit se na odpor proti každému, kdo by odstraňoval demokratický řád lidských práv a základních svobod, založený Listinou, jestliže činnost ústavních orgánů a účinné použití zákonných prostředků jsou znemožněny.

FORMA STÁTU A DĚLBA MOCI?

